

ב: עין משפט
נר מצוה

ביצה פרק ראשון ביצה

מסורת הש"ס

א מ"י פ"ב מהלכות
ירוש' הלכתי ב"י סנה
לדאן כה טושיע' א"ח פ"י
תקא טעמ' א:
ב מ"י פ"א ס' ה' א:
סנה טע' טושיע' א"ח
פ"י טעמ' טעמ' ד:
ג ד' מ"י טע' ה' י'
סנה טע' טושיע' א"ח
ט' תקא טעמ' א ו"י'
תקמ' טעמ' א ו"י'
טעמ' א:
ה מ"י טע' טושיע' א"ח
פ"י טעמ' טעמ' א:
ו מ"י טעמ' טעמ' א:
ז מ"י טעמ' טעמ' א:
ח מ"י טעמ' טעמ' א:
ט מ"י טעמ' טעמ' א:
י מ"י טעמ' טעמ' א:
יא מ"י טעמ' טעמ' א:
יב מ"י טעמ' טעמ' א:
יג מ"י טעמ' טעמ' א:

גבי שבת רסתה לין תנא כרבי שמעון. (ומימה והא הוה סתם ואח"כ מחלוקת דהא פליג ר' יהודה במתניתין ואמר אם לא תנאכנה עברך שבת אסור ואין הלכה כסתם דכי הא גונא חשיב סתם ואח"כ מחלוקת בפרקיין וימלין (ב"ב דף קכז: ושם) גבי מילתיה דרבי יוחנן בן ברוקה דפרין סתם ואמר כך מחלוקת היא וי"ל דהסתם סמך למועד מאי אלא דפרין כמר הכי וכן פירש שם בקונטרס אבל לעולם מיהא הסתם להיות רביס והו' רבי שמעון והו' יחיד רבי יהודה * והלכתא כרביס כמר"ק דהיינו רבי שמעון וא"ת גבי שבת נמי סתם לן כרבי יהודה כי הא דתנן (שבת דף מד.) מטלטלין נר חדש אבל לא יסור שמעון ממיר והואיל ואסור מוקצה מחמת מלאוה כל שכן מחמת אסור דהכי מתניין הסתם וי"ל דהאי סתמה עדיפא הואיל וגיטת משנה כסתם לכתוף פרק מי שהמשיך (שם דף קנז: ושם):

רבינו תנאל

דאקשינן נמי אהא, (נ"א) סתמה קרבי סתמה הושהוה, רסתה לן בירוה חילוף מה סתמה לנו כשבת, ויפקין ירוה קיל להו לבני אדם, דהא אופין ופוסקלין בו דעושין בו כל זכרי אוכל נפש (נ"א): דהא אופין ומשכילין וכל צורך אוכל נפש שרית ביום טוב, ויא שרית להו מוקצה אתא לולוליו ביה, לפיכך תמיר וסתם לן לתמיר, אבל שבת דחסידי להו, איני שרית להו מוקצה, כן חתיה דירושין לפי ההנהגה ובגין בבלה לפי נהלביה ומיוצא בהן, א"א אחוה לולוליו בה שמוס הכי לא (איחובה) אימרון בה אלא סתמה תלכה הסתמה ריבון, אישיות על רב נוסף, מאי אוקימתא לכתוה: והתנגות העומדת לגדל ירוס' ומיטום מוקצה, דרספלינ' בביצה, ושלתי התנגות גופה, דהיא צמה מוקצה היא, שלא יחה מוכתב מאחמול אבילה אלא לגדל ירוס' אלא אמר רב: ירוס' אלא אמר רב: ירוס' מחרגולת העומדת ירוס' והכא בירוה תי' חל (לדיווח) אחרי השבת ירוס' ומיטום הכנה, ווסב כל ביצה דמחיליה גמרה דארבא מאחמול גמרה ד' ורבה לעטמה דאמר ר' יוחנן, ור' יוחנן ור' יוחנן דא לא רבינו את אשר י"א, (נ"א): דאמר רב: ג"ה ביום הששי והביוהן ד' ל סבין לשבת, וחול כ"ן לירוש', ואין שבת כ' בינה לירוש' ולא ירוס' כ' ג' לשבת, א' הכי ז' ה' לחוריה השבת, ג"ה כו', ופשוטה היא, ת' יוסף אמר פיריה כ' בינה שולדה בירוה מיטום פיריה שרית ב"ה האילן ביום טוב, כ' א' נחיה הביצה כ' שולדה ביום טוב ואמר: הויאנה כשם הביצה כ' שרית מן התנגות הויה כ' כ' פירות ששרית מן האילן מחרין, א"ל א"ו פירות ששרית מן האילן מחרין, א"ל רבינן מיטום מ"א אסורין,

דמנ אין מבקעין עליס. ב"יט לא מן הקורות הסדורות ועל גב זו בקרקע ועומדות לבנין: ולא מן הקורה שנשכרה ב"ע. ואע"פ שעומדת מעכשיו להיסק הואיל וזין השמשות לאו להכי קיימא כיון דאתקפלא לבין השמשות אתקפלא לטולי יומא. אלמנה אית לן מוקצה ביום טוב הלכך מוקי רב נחמן למתני' דליירי ביום טוב וזית הלל כ"י יהודה ובעומדת לגדל בינים ומשום מוקצה: **מאן סתם לן למתני'** ר'. הוא סדר המשנה וכשראה דכרי חכס ישרא בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומריו עליהן כדי שלא יהו שגויון מפי יחיד ונראהו כלליו נשנו מפי המרובים ויעדו כמותן: **ולא אחי לולוליו כה**. אי מקילין כה חדא קולא לא אחי לאקילי כה טפי: **דסתיא עדיף ליה**. טוב לו להשמיענו כה דברי הממיר שהוה סומך על שמועטו ואיני ילא להמיר אבל כה האוקריין אינה ראה שהכל יכולין להחמיר ואפילו דבגד המומר: **ומשום הכנה**. (ה) דלסי' ביצה כ"ה בדמפרש האילן: **דכפרה גמרה דמסילדא האידנא מאחמול גמרה** ל.ה. ואף על גב דדברי שמים הוא אסור דבעיין כל סעודות שבת וסעודות יום טוב שיהו מומנות ומזכות מצעד יום של חול: **ורבא**. דאסר בהכנה שאינה נידים ממס: **לעטמיה דאמר רבא**. כפסחיס (דף מ:) וילף מהכא דמוקצה דאורייתא: **וסבינו**. והמיוט כנון מכאן אי אוכל למחר דאי משום הכנה נדיים ולומר שיפשו ויבשלו מצעד יום כהדיא כתיב א"ח אשר תאפו (שפי) אלא הזמנה כפה קאמר וכתיב ביום הששי וקסם ששי חול הוא ואחשבה רחמנא לסעודת שבת שיזמינה מצעד יום וחול: **ואין יום טוב מין לשבת**. יום טוב נמי קריי שבת וכפילו סעודות ביום והזמנתה בחול. אבל סעודת חול לא חשיבא ולא שייכא בה הזמנה הלכך נחמד שבת עצמא לית לן למיסר בינה שגולדה ביה משום דלתמן נדיי שמים דסעודת חול לא אכרעה רחמנא זמון מצעד יום דלא שייך בה מוקצה: **יום טוב בעלמא**. שאינו

אחר שבת: **שבת דעלמא**. שאינו אחר יום טוב: **פסחרי**. לנגזר בינה מיה שגולדה זו: **ומי גזריין**. ומי אחמור רבנן בבילה לנגזר המירא משום אסורא: **(והפניא וכו')**. וא"ת היא לא גזרה לגזרה דהך דמתילדין ביומיס נמי אינן אסורות אלא משום גזרה דיום טוב אחר השבת חריף הא מצי לאוקומי ביום טוב אחר השבת דהשתא איכא למיגזר אטו הך דמתילדין ביומיס ואשמועינן הך מתני' דאפי' ב"יט אחר השבת מותרות הואיל ואינם נולדות ומשום הך דמתילדין ליכא לנגזר דמילתא דלא שכיחא הוא בשם דבניו, והא דאמרין ככולי ה"פ"ט שאין גזריין גזרה לגזרה מהאי קרא נפקא ושמרנה את משמרתיה עשו משמרת כלומר גזרה למשמרתה לתורתי ולא השמרת למשמרת שלא יעשו גזרה לגזרה: **ואין י"ט מין להבדיל** לא גרסינן במלמיה דרבה דהא קרא קא דרש ושני מייס רזופיס כחורה לא אשכחן דמספיקא עבדינן להו: **רב יוסף אמר**. טעמא דבינה בתרנגולת העומדת לאכילה וכדאוקימנא ויתא הלל דאסרי משום פירות הנושרין מן האילן בשבת. וקא סלקא דעתך השתא גזרה היא משום פירות הנושרין דלא נכליניה דהא נמי לפירות הנושרין מן האילן דמאי שאף ון פרי הנושר: **ויתלוש**

תורה אור השלם

א. והנה ביום הששי ורבינו את אשר יביאו והנה משה על אשר ילקטו יום יום: שמות טו ה

הגהות הב"ח

(ה) ה"י ד"ה ומשום הכנה הו"א דאמר: (ב) ג"ס ד"ה הו"י ומי כידי שמים דהיינו כלה: גליון הש"ס

מוסף רש"י

אין מבקעין עציס מן הקורות. טעמא על הקורות המוקצות מפירות האילן כי הן כ"י חרדי ויבשה נהיי קיימא ואפי' אסור הואיל וזין השמשות לא איתמן להי (שבת טו.)

מקום

מוקים ג"ה ח"ר"ש וקשה דמאי אולמיה דהאי סתמא מהאי סתמא וי"ל דעבדיה לא מני לה מקילי ג"ס וממרי ב"ה: **אין מבקעין עציס** א"א מן הקורות וכו'. לא מיימי מירשא דלין מבקעין קורות דהא מיימי נקוטר של קורות דהי מוקצה מחמת סתרון כ"ס ובהא כ"ע מודו אפי' ר' שמעון אלא מיימי מספא דלא מן הקורה שנשכרה וא"ת והא ר' שמעון אינו ממיר אלא ביוצא ומלפני (לקמן ל:) וי"ל דה"ע הואיל ונשתכרה (ש"ש) סתמה היתה נעטעה מאחמול והי כיושב ומלפני מתי חשבר קורחתי ומתיה ראה להסקה: **וב"ת** כה דהתירא עירוף. פי' הוגטי' למך כה דהמירא עדיף כשאלים מתין סומן על שמועטו וזכרן להביא ראה לדבריו אבל אסורא אדס יכול להחמיר עליו בלא טעם: **ונפלוג** בתרייהו. תימה וכל מקום דקאמר כה דהיתר' עדיף לפרין הכי ט"ו"ל דהכי פרין ונפלוג בתרייהו שלא יחריך משום כך ויאמר היה ויבילה אבל בעלמא לא שייך: **והיה ביום הששי וכו'**. פרש"י וע"כ נא לאשמועינן דאפילו הכנה נדיי שמים (ו) בינה אסורה דאי משום הכנה נדיי אדס לומר שיאפו ויבשלו מצעד יום הא כהדיא כתיב את אשר תאפו שבת אלו אלא הזמנה כפה קאמר ואין י"ט מין לשבת כו' ואין שבת מין ל"יש מ"ש" דכיון דאין י"ט מין לשבת כ"ש דאין שבת מין ל"יש והקשה רש"י אם כן בינה שגולדה בחמד שבת או לאחר י"ט תחסר מ"ש" דשבת י"ט לא מיינין אהדדי כ"ש דלא מיינין אחול ומירך דלגבי סעודת חול לא זכיר הכנה דאין סעודת חול חשובה אף מימה הואיל והכנה דאורייתא היאך אופין ומשכילין מייט' לשבת וכ"ת ע"י ערובי משכילין ופי אחי תוקנא דרבנן וליעקר הכנה דאורייתא ונראה לישב דרבה גופיה אילי לטעמיה סודאית ליה הואיל ופי מקלעי אורחין מוז ליה השתא נמי מוז ליה ואפילו לדין ניחא דכל דבר אפיו ומגזול לא שייך ביה הכנה שאינו מחוסר רק טעמא בעלמא דהמיעקרה היה מוז ליה רק גבי ביצה שהיא דבר חדש שלא היתה בעולם ולא היתה ראויה כלל מעיקרא (ו) ולאפות ובלגז תקויה מלמא בעלמא) תימה דכאן משמע שהמין לא היה יורד ב"יט כדפי' רש"י הששי הראוי להכנה וחזו בחול והא אמר ויבין ויקדש כרכו בן ונמך וקדשו במן ששבת לא היה יורד מן אכל ב"יט היה יורד וי"ל דמדגרשי חלוקין כדאיתא במדרש (מילתא פ' בשלה) שבת לא יהיה (שמות טו) לרבות יום הכפורים לא יהיה זה לרבות י"ט שלא היה יורד בזה מן ועי"ל דאפי' היה יורד ב"יט מ"מ ב"יט שאל להיות בע"ש לא היה יורד מדמכריב קרא זו ביום הששי ולא כתיב ששי משמע הששי המיוחד שהוא ראוי להכנה ולא נשמו שהוא י"ט ע"כ: **נזדר** נשום הנהך דמפירין ביומיהו. ואין זה גזרה לגזרה דמותר לאוכלן ב"יט משמע אפילו ביום טוב דלאחר השבת: **מלמא** ד"א שכיחא היא. וקשה דלמא אם לא שחטה היתה נולדת היום ואם כן מאחמול גמרה לה ותאסר בלא גזרה מספק וי"ל דמאחר דלא נולדה ע"י כך לא חשיב גמז וכיוצאנו פליגי בה: נולדת